

Een erfenis is geen jachttrofee, stropers opgelet!

nieuws
legal, particulieren,

20 augustus 2020

Erfenisbejaging is als zonder toestemming jagen of dieren stelen op het terrein van een ander. De term zegt u misschien weinig of niks, enige verduidelijking is dus op zijn plaats. Bij iemands overlijden rijzen soms vragen bij het door de overledene opgestelde eigenhandig geschreven testament. Klassiek zijn de twijfels over de echtheid van het handschrift of de gezondheid van geest op het ogenblik van het opstellen van het testament. Subtieler wordt het wanneer de overledene het laatste testament heeft opgesteld onder invloed van naasten, mogelijk met aantasting van de vrije wil. Welnu, het is precies deze laatste situatie die het onderwerp vormt van deze bijdrage.

Erfenisbejaging

Erfenisbejaging is een bijzondere verschijningsvorm van bedrog. Het bedrog bestaat eruit dat een begiftigde of een derde frauduleuze middelen inzet om de vrije wil van de testator aan te tasten of te verminderen (art. 1116 BW). Het enige doel is vanzelfsprekend te zorgen voor een bevoordeling naar aanleiding van het overlijden van de testator.

Wanneer door toedoen van de begunstigten of een derde een kunstmatig klimaat van genegenheid wordt gecreëerd om de testator tot een bevoordeling te brengen, is er sprake van captatie. Typische voorbeelden van captatie zijn het zwartmaken van bepaalde erfgenamen, een contactverbod of een algemeen sociaal isolement organiseren. Bij het influisteren of ontraden van specifieke testamentaire beschikkingen spreekt men van suggestie of ingeving. De suggestie kan bijvoorbeeld komen door iemand die, door sociale status of professionele activiteiten, een invloed heeft op de testator.

In de praktijk komen verboden captatie en suggestie meestal in gecombineerde vorm voor. Let wel: louter overdreven gevele of geveinsde affectie ("*dolus bonus*") volstaan niet om van bedrog te spreken.

Wie draagt de bewijslast?

Bedrog wordt nooit vermoed, het moet worden bewezen. Het is dus aan diegene die beweert

dat het testament is aangetast door erfenisbejaging die hiervan het bewijs moet leveren. Bovendien leidt bedrog niet automatisch tot de vernietigbaarheid van de betwiste rechtshandeling.

Er kan slechts sprake zijn van vernietigbaarheid van het testament wanneer een aantal elementen zijn verenigd.

- Een materieel aspect. Het bedrog is veroorzaakt door ongeoorloofde kunstgrepen, met name een gedraging die bij de testator een verkeerde indruk wekt of bevestigt.
- Een psychologisch aspect. Door kwaadwilligheid stelt men de werkelijkheid verkeerd voor om aldus de testator op het verkeerde spoor te zetten bij het opstellen van het testament.
- Een doorslaggevende invloed. Het bedrog heeft klaarblijkelijk een doorslaggevende invloed op de wilsvorming van de testator.
- Een causaal verband. Er is een oorzakelijk verband tussen de toestemming van de testator en de kunstgrepen.

Zij die de wilsbeschikking aanvechten zullen m.a.w. het precieze en omstandige bewijs moeten leveren dat, op het ogenblik van het schrijven van het testament, de vrije wil van de testator was aangetast door kwaadwillige listen en dat deze daadwerkelijk de wilsbeschikking hebben beïnvloed. Daarnaast zal ook rekening worden gehouden met de fysieke en psychische toestand van de testator.

Het bewijs kan met alle middelen van recht worden aangeleverd, dus ook door mondelinge of schriftelijke getuigenverklaringen. Het is aan de rechter om te oordelen over de geloofwaardigheid van schriftelijke getuigenverklaringen, ook al voldoen deze niet aan alle wettelijke vormvereisten. In dit geval moet de rechter wel aangeven waarom de getuigenverklaringen geloofwaardig zijn, ook al is niet voldaan aan alle gestelde vereisten.

Getuigenverklaringen, samen met eventuele andere elementen, kunnen finaal doen besluiten dat er sprake is van bedrog dan wel erfenisbejaging door toedoen van de begunstigde(n) van het betwiste testament.

Een bloemlezing

Uit spontane en belangeloos gedane, niet gestandaardiseerde of voorgekauwde verklaringen kan bijvoorbeeld blijken dat:

- dwang, manoeuvres, listen en leugens de bewegingsvrijheid van de testator ernstig beperkten;
- gecreëerde omstandigheden de testator ertoe aanzetten in het voordeel van de begiftigde te handelen;
- ruzies, kwaadsprekerij, druk en vermeende conflicten de testator sociaal en fysiek hebben geïsoleerd van vrienden en familie;

- de testator door sluwheid en manipulatie sterk afhankelijk is gemaakt van de begiftigde;
- de begiftigde de communicatie (bv. briefwisseling, telefoongesprekken) van de testator controleerde;
- financieel winstbejag de grondslag was voor het samenwonen of zorgen voor de testator (bankrekeningenhistoriek kan dit ondersteunen);
- door de begiftigde dreigde een einde te make aan de (zorg)relatie.

Andere bewijselementen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- de gebrekkige redactie van het eigenhandige testament in vergelijking met andere geschriften van de testator;
- de moeizame schriftuur met haperingen en fouten;
- de drukkende en systematische aanwezigheid van de begiftigden ten tijde van de redactie van het testament;
- kunstmatig ogende toevoegingen in het testament;
- de korte tijdsperiode tussen een notarieel testament en een daaropvolgend eigenhandig geschreven testament vlak voor het overlijden;
- het eigenhandig testament is geschreven kort voor het overlijden.

Het is door het samennemen van getuigenverklaringen met eventuele andere bewijselementen dat de rechter kan besluiten tot bedrieglijke erfenisbejaging, met de nietigverklaring van het testament tot gevolg (zie Gent, 5 en 12 december 2019, *TEP*, 2020, nr. 1, 181-193).

Conclusie

Het is duidelijk dat een notarieel testament, verleden in de aanwezigheid van objectieve getuigen, alvast meer garantie biedt tot uitdrukking van de werkelijke en oprechte wil van de testator.

Erfenisbejaging middels een door de testator eigenhandig geschreven testament is alvast geen goed idee. Bovendien is het moreel verwerpelijk. Het risico is immers niet ondenkbeeldig dat het testament wordt betwist en finaal nietig wordt verklaard door de rechter. Mogelijk goedbedoelde diensten of zorgen ten behoeve van een zieke of noodlijdende testator zijn geen verantwoording of vrijbrief om te azen op een nalatenschapsvermogen.

aternio legal adviseert u bij uw vermogensplanning.

Johan Lemmens *managing partner*
(*cko*)
j.lemmens@aternio

Check atern.io/nieuws voor
meer finance, tax en legal
nieuws.

aternio